

Stručni događaji / Professional events

TREĆA MEĐUNARODNA KONFERENCIJA O NAPREDNIM I SUSTAVNIM ISTRAŽIVANJIMA – *ECNSI 2009.*

Treća međunarodna konferencija o naprednim i sustavnim istraživanjima (The 3rd International Conference and Advanced and Systematic Research – ECNSI-2009) održana je u Zadru 12. i 13. studenog 2009. Organizatori konferencije bili su Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Europski centar za napredna i sustavna istraživanja, a pokrovitelji Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske i ministar prof. dr. sc. **Radovan Fuchs** te Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport Grada Zagreba. Konferenciju su otvorili predsjednik Organizacijskog odbora prof. dr. sc. **Vladimir Šimović**, dekan Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i ravnatelj Europskog centra za napredna i sustavna istraživanja, te prof. dr. sc. **Damir Boras**, dekan Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i predsjednik Europskog centra za napredna i sustavna istraživanja. U otvaranju su sudjelovali prof. dr. sc. **Dražen Vikić-Topić**, državni tajnik u Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa za znanost, te **Hilmi Ibar**, dekan Učiteljskog fakulteta Tračkog sveučilišta iz grada Edirne u Turskoj. Prof. dr. sc. **Ante Bežen** govorio je o deset značajnih obljetnica hrvatskoga učiteljstva koje su se navršile u 2009. godini, a kojima u čast je održana i ova konferencija. To su sljedeće obljetnice:

- 160. obljetnica osnivanja prve učiteljske škole u Hrvatskoj (Zagreb, 1849)
- 160. obljetnica izdavanja prvih udžbenika iz pedagogije, didaktike i metodike na hrvatskom jeziku (Budim, 1849)
- 150. obljetnica pokretanja časopisa *Napredak* (Zagreb, 1859)
- 140. obljetnica smrti nadbiskupa Jurja Haulika, pokretača osnivanja učiteljskih škola (Zagreb, 1869)
- 135. obljetnica prvog školskog zakona u Hrvatskoj (Zagreb, 1874)
- 135. obljetnica Druge učiteljske skupštine (Petrinja, 1874)
- 120. obljetnica otvaranja Hrvatskog učiteljskog doma (Zagreb, 1889)
- 90. obljetnica visokoškolskog obrazovanja učitelja (Zagreb, 1919)
- 40. obljetnica osnivanja odgojiteljskog studija (Zagreb, 1969)
- 5. obljetnica učiteljskog studija po „bolonjskom procesu“ (2004)

Treća međunarodna konferencija o naprednim i sustavnim istraživanjima – ECNSI 2009.

Na konferenciji je sudjelovalo 80-ak autora iz 10-ak europskih zemalja (Hrvatske, Slovenije, Bosne i Hercegovine, Srbije, Makedonije, Turske, Finske, Njemačke). Službeni jezici konferencije bili su hrvatski i engleski.

Donosimo pregled skupova održanih u okviru konferencije.

S lijeva na desno: dr. sc. Hilmi Ibar, prof. dr. sc. Damir Boras, prof. dr. sc. Vladimir Šimović, prof. dr. sc. Dražen Vikić-Topić, prof. dr. sc. Ante Bežen

Za vrijeme otvaranja konferencije u velikoj dvorani Sveučilišta u Zadru

TREĆI ZNANSTVENI SKUP: **RANO UČENJE HRVATSKOGA/MATERINSKOGA/STRANOG JEZIKA**

Simpozij *Rano učenje hrvatskoga/materinskoga/stranoga jezika*– 3 okupio je stručnjake iz više zemalja koji se s različitih aspekata bave ranim učenjem hrvatskoga odnosno materinskoga odnosno stranoga jezika. U radu simpozija sudjelovali su predstavnici šest zemalja: Turske, Mađarske, Slovenije, Srbije, Makedonije i Hrvatske te su svojim izlaganjima pridonijeli razmjeni rezultata znanstvenih istraživanja i iskustava i otvorili nove putove u daljnjim znanstvenim aktivnostima.

Predsjedatelji skupa *Rano* bili su **Ante Bežen** i **Dunja Pavličević-Franić** s Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

U plenarnom predavanju o temi *Europski aspekti višejezičnosti (m + 2 = + jezičnost)* **Milica Gačić** osvrnula se na jezičnu obrazovnu politiku i dokumente koji podupiru zajedničku opredijeljenost očuvanja i razvijanja jezične i kulturne raznolikosti Europe. Autorica stavlja naglasak na uspješno svladavanje jezičnih barijera i ostvarivanje interkulturalnog dijaloga te ističe važnost ranog učenja jezika (materinskog i stranog). U zaključku iznosi svoju formulu višejezičnosti: ostvarivanje komunikacije na materinskom i još dva jezika što osobu čini plurilingvalnom, a na taj način pridonosi multilingvalnosti društvene zajednice.

Kako smo učili „naš jezik“ početkom pedesetih tematizira odrastanje i školovanje **Karla Gadanya** u mađarskom selu Keresturu te se osvrće na pojavu udžbenika hrvatskoga ili srpskoga jezika temeljenih na prijevodima mađarskih predložaka. Autor navodi primjere zatiranja autohtonog kajkavskog idioma lokalnoga stanovništva te kritički sagledava ideologizirane sadržaje udžbenika namijenjenih jezičnom obrazovanju djece osnovnoškolske dobi. Tema je predviđena kao plenarno izlaganje, što nije ostvareno zbog iznenadne zauzetosti autora.

Slijedila su pozvana predavanja profesora Učiteljskog fakulteta u Zagrebu, istodobno nositelja istraživačkih projekata.

U predavanju o temi *Rano učenje (hrvatskoga) jezika i znanstveni sustav u Hrvatskoj* **Ante Bežen** objašnjava važnost utemeljenosti znanstvenog područja rano učenje i poučavanje (hrvatskoga) jezika u deklariranom znanstvenom sustavu te mogućnosti i probleme koji za razvoj toga područja proizlaze iz sadašnjeg sustava. Uspješnost znanstvenih istraživanja i pokretanje novih studijskih programa u značajnoj mjeri ovise i o službenom deklariranom znanstvenom sustavu kao podlozi za odobravanje znanstvenih projekata i studija.

Učenička recepcija mitološke geneze likova Priča iz davnine Ivane Brlić-Mažuranić rad je koji su predstavili **Stjepan Hranjec**, **Andrijana Kos-Lajtnan** i

Jasna Horvat, a temelji se na terenskom istraživanju učeničke recepcije likova *Priča iz davnine*. Ispitivanje je provedeno među učenicima sedmih razreda u osam hrvatskih škola iz tri hrvatske regije te se njime htjela ispitati sposobnost prepoznavanja mitološke geneze pojedinih likova kao bitne poetičke odrednice autoričnih bajki.

U duhu Ivane Brlić-Mažuranić nastavlja **Berislav Majhut** s temom *Nastanak i recepcija Jaše Dalmatina*. Autor razmatra okolnosti i književne poticaje koji su neposredno utjecali na nastanak istoimenog povijesnog romana za mladež. Analizira neuočene poticaje koji dolaze iz suradnje s Vladimirom Nazorom, uspoređuje različite nacрте cijelog romana pronađene u autoričinoj ostavštini te raščlanjuje suprotstavljene pozicije kritičara.

Dunja Pavličević-Franić, Tamara Gazdić-Alerić i Katarina Aladrović Slovaček u izlaganju o temi *Leksički utjecaj engleskog jezika na funkcionalnu gramatiku hrvatskoga jezika* pokušale su istražiti koliki je utjecaj engleskog leksika na hrvatski pisani i govoreni jezik te ih je zanimalo postoji li statistički značajna razlika u odnosu na vrstu i izvor medija, dob govornika ili pripadnost grupaciji. Uzorak ispitanika činili su učenici osnovnoškolske dobi (N=100). Na temelju dobivenih podataka istražile su postoji li statistički značajna razlika u uporabi engleskih leksema pri funkcionalnoj komunikaciji na hrvatskome jeziku s obzirom na dob ispitanika. Zanimalo ih je hoće li veliki stupanj transferencije štetno djelovati na hrvatski jezični sustav ili je možda riječ o pozitivnoj pojavi širenja leksemskog popisa i bogaćenja vokabulara.

Od teksta do dijaloga predavanje je **Dubravke Težak i Marine Gabelice**. U radu analiziraju tekstove i pitanja za analizu koja se nalaze u čitankama četvrtog razreda osnovne škole te donose procjenu kakav se dijalog vodi u razredu nakon čitanja teksta, postavljaju odnose teksta i pitanja, odnosno u kojoj mjeri pitanja potiču učenike na razmišljanje, zaključivanje i uključivanje vlastitoga iskustva.

Nakon pozvanih predavanja slijedio je rad u dvjema sekcijama (jezik te književnost i mediji). Radove su autori predstavili u petnaestominutnim izlaganjima nakon kojih se vodila rasprava.

U sekciji jezika autori su govorili o sljedećim temama:

Mirjana Benjak i Vesna Požgaj Hadži osvrnule su se na jezični pluralizam u istarskim gradovima. Kako Statut Istarske županije uređuje ostvarivanje dvojezičnosti i štiti autohtone etničke i kulturne osobitosti Istre, tako i Statut Grada Novigrada-Cittanove jamči pravo pripadnicima talijanske nacionalne manjine da slobodno i ravnopravno upotrebljavaju svoj jezik i pismo. U radu *Od statutarnih odredbi do nastavne prakse* istražuju koliko nastava drugoga jezika, hrvatskoga ili talijanskoga, pogoduje provođenju teorije interkulturalizma u nastavnim i izvannastavnim aktivnostima.

Vlasta Erdeljac i Jana Willer-Gold u izlaganju na temu *Priroda stručne terminologije i problemi njezina učenja* fokusirale su se na učenje stručnih termina

čije značenje nije moguće inducirati na temelju njihove referencije ili iz gramatičkog okruženja (Waxman, 1994), nego je uvjetovano i određeno stečenim znanjem i izvanjezičnim kontekstom. U radu se raspravlja o znanjima koja su nužna ili olakšavaju učenicima učenje stručnih termina. S jedne je strane riječ o znanjima o jeziku i/ili o svijetu i komunikacijskim konvencijama, a s druge o kognitivnim sposobnostima učenika.

Jagoda Granić svojim izlaganjem o temi *Poliglosija i plurilingvizam u multikulturnoj Europi* promatra interakciju sociolekata istovrsnih društvenih grupa iz različitih jezičnih zajednica. I poliglosija i plurilingvizam upućuju na višejezičnost, no o poliglosiji se može govoriti kao o posebnoj vrsti plurilingvizma, prema analogiji odnosa diglosije i bilingvizma.

Ante Selak u radu *Nepočetne metode u početnom čitanju i pisanju* raspravlja o nastavnim metodama koje se primjenjuju, ili su se nekoć primjenjivale, u učenju početnog čitanja i pisanja. Pozivajući se na metode Adolfa Vebera Tkalčevića, uspoređuje ih sa suvremenim metodama i današnjim potrebama, odnosno senzibilitetom učenika i učitelja.

Ružica Jemeršić izlaganjem pod nazivom *Projekt vanjskoga vrednovanja obrazovnih postignuća učenika 8. razreda osnovne škole – pripadnici srpske nacionalne manjine u školskoj godini 2007./2008. hrvatski jezik i srpski materinski jezik* pokazala je rezultate istraživanja vezanog uz vanjsko vrednovanje kvalitete obrazovanja. Istraživanje je proveo Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja s ciljem utvrđivanja uspješnosti učenika iz Srpskog jezika u usporedbi s uspjehom iz Hrvatskog jezika.

Stana Smiljković, Danijela Zdravković i Marina Janjić istraživanjem o temi *Dvojezična sredina i predškolsko obrazovanje: uloga sociolingvističkog primarnog zaleđa u konceptu doživotnog obrazovanja* pokušale su ispitati jezičnu situaciju na jugu Srbije, i to u odnosu romskoga i srpskoga jezika, kao i u odnosu albanskoga i srpskoga jezika. Posebno su pratile upotrebu ovih jezika u obitelji i predškolskom obrazovanju s tendencijom da komparacijom raznolikosti odabranih dvojezičnih okolnosti ukažu na ulogu i mjesto sociolingvističkog primarnog zaleđa u kreiranju predškolskoga programa za djecu koja žive i odrastaju u dvojezičnim sredinama.

Siniša Reberski izložio je rad *Komparativna analiza oblikovno-tipografskih aspekata udžbenika za početno učenje materinskoga jezika u Hrvatskoj i Sloveniji* u kojem usporedbom početnica uočava sličnu tipografsko-obrazovnu razinu. Autor je naveo i zaključio da je podjednako vidljiv nedostatak tipografsko-oblikovnih standarda i u slovenskim i u hrvatskim početnicama.

Vesna Budinski u izlaganju o temi *Misaona karta, kreativno sredstvo za razvoj komunikacijskih kompetencija u nastavi hrvatskoga jezika tijekom primarnog obrazovanja* prikazala je rezultate akcijskog istraživanja koji su pokazali da je misaona karta sredstvo pomoću kojeg učenik zapisuje i organizira jezične izričaje u okviru nastavne teme i zadanih ključnih pojmova. Misaona karta

kreativno je sredstvo za razvoj komunikacijskih kompetencija u nastavi hrvatskoga jezika tijekom primarnog obrazovanja.

Ante Bežen i Zrinka Rogulj u radu *Dramska igra kao metoda u nastavi hrvatskoga jezika i književnosti* upućuju na integraciju dramske igre u nastavu jer se tako teži aktivnom uključivanju učenika u učenje, komuniciranje, razvijanje i osamostaljivanje. Dramske igre orijentirane su na procese unutar pojedinca i skupine te predstavljaju odličan medij za sintezu znanja i vještina stečenih u životu, umjetnostima i iz ostalim nastavnim predmetima.

Istraživanje **Tamare Turze-Bogdan** i **Vesne Ciglar** rezultiralo je radom *Leksičko-semantičke kompetencije učenika mlađih razreda u određivanju pridjevskih sinonima*. Nakon statističke obrade rezultata raspravljalo se o uspješnosti u određivanju značenja sinonima te su autorice predložile metodičke postupke kojima se leksičko-semantičke kompetencije mogu poticati i razvijati.

Razumijevanje upućivačkog vokabulara hrvatskoga jezika kod djece predškolske dobi te utjecaj ranog učenja stranog jezika na njegovo usvajanje naslov je istraživanja koje su proveli **Vladimira Velički**, **Damir Velički** i **Jelena Vignjević**. Proučavajući na odabranom uzorku upućivačke riječi iz nastavne literature za prvi razred osnovne škole, analiziraju semantičku usvojenost takvog vokabulara kod predškolske djece.

Bogdanka Conjar u radu *Razlike prema spolu i dobi u uporabi riječi u pisanim sastavcima (prvi i drugi razred osnovne škole)* govori o strukturi riječi (promjenjivih i nepromjenjivih) u sastavcima učenika drugog razreda. Istraživanje je provedeno na uzorku od 121 učenika drugog razreda osnovnih škola te je pokazalo da na kraju školske godine učenici više pišu promjenjivih (75%) nego nepromjenjivih riječi (25%).

Jadranka Nemeth-Jajić u izlaganju pod nazivom *Jezikoslovna obilježja hrvatskih početnica u 19. stoljeću* predstavlja rezultate istraživanja jezikoslovnih obilježja hrvatskih početnica u uporabi u 19. stoljeću. Istraživanjem su se nastojali utvrditi dominantni trendovi u ispitivanim jezikoslovnim obilježjima početnica i vrijeme javljanja pojedinih obilježja pri čem su u prvom planu bili elementi usporedivi s današnjim početnicama.

Hrvatska grafija u rukopisnim tekstovima učenika bila je tema izlaganja **Vesne Grahovac-Pražić**. U radu istražuje uporabu pisanih i tiskanih slova u školskoj praksi s obzirom na pojavnost miješanja pisanih i tiskanih slova u rukopisnim tekstovima. Analizirane su bilježnice za školski rad iz hrvatskog jezika, povijesti, prirode i društva, vjeronauka i školske zadaćnice iz hrvatskog jezika.

Vladimir Kuharić je izložio rad o temi *Austrijski udžbenici za početno čitanje i čimbenici njihove uspješnosti*. Prikazuje istraživanje o interakcijama i doprinosima raznih percipivnih, kognitivnih i afektivnih čimbenika, koji mogu pridonijeti, ali i ometati, razvoj predčitačkih i čitačkih vještina.

Ivana Carević u istraživanju o temi *Tipovi zadataka vezani uz rad s tekstem u ranom učenju engleskog jezika* upućuje na zastupljenost četiriju jezičnih vještina u ranom učenju stranog jezika koje nisu jednake u svim fazama ranog učenja. Istraživanje je provedeno i kod nastavnika/ca engleskog jezika o tipovima zadataka vezanim uz tekst koje preferiraju njihovi učenici.

Ivana Cindrić, Kristina Cergol i Mark Davies u temi *Izrada testa jezičnih kompetencija za buduće učitelje engleskog jezika* pažnju su usmjerili na test koji je osmišljen i baždaren prema ishodima učenja, stupnju poznavanja jezika te uzorku odnosno populaciji za koju se provodi. Test mjeri pet područja jezične kompetencije: slušanje, uporabu jezika, pisanje, čitanje te usmenu komunikaciju.

Istraživanje opisano u radu *Vizualna pomagala u ranom učenju engleskog jezika*, autorskog dvojca **Alenke Mikulec i Ivane Peček**, provjerava hipoteze da će vizualna sredstva, kao pomoć u usvajanju leksika engleskog kao stranog jezika u ranom učenju, zbog razlika u stupnju kognitivnog razvoja, biti relevantnija djeci u drugom nego u četvrtom razredu osnovne škole.

Kako poučavati engleski jezik integriranjem sadržaja iz povijesti? tema je koju su prikazali **Esin Akyay i Sinem Dogruer** želeći poboljšati učenje jezika koristeći integrirani pristup. Na taj se način jezik poučava u predmetima koji ne sadrže jezične sadržaje. Cilj ovog rada je prikazati kako učitelji stranog jezika mogu integrirati sadržaje iz povijesti u svoju nastavu.

Muhlise Cosgun Ogeyik u istraživanju o temi *Korištenje modela 5E u nastavi povijesti: Primjer za nastavu engleskog kao stranog jezika* želio je motivirati studente-buduće učitelje da razviju nastavne aktivnosti koje bi bile u skladu s modelom 5E jer ovaj model nije raširen u nastavi jezika.

Općeprihvaćen stav da bi metodika nastave jezika trebala povezati učenje i poučavanje sa svakodnevnim iskustvima učenika, **Sinem Dogruer i Esin Akyay** iznose u radu *Integriranje geografije u nastavu stranog jezika*. Upućuju kako učitelji stranog jezika mogu integrirati geografiju u nastavu jezika te je tako učiniti životnijom uz pomoć različitih školskih predmeta.

Pitanje koje je u svom izlaganju postavila **Sanja Vičević** glasi: *Kako obrada teksta utječe na količinu zapamćenih riječi u ranom učenju stranih jezika?* Uzimajući u obzir važnost načina poučavanja, u ovom se istraživanju ispitivalo utječu li različiti načini obrade teksta na količinu zapamćenih riječi i morfosintaktičkih struktura polaznika ranog učenja talijanskog jezika od drugog do četvrtog razreda jedne osnovne škole u Rijeci.

Katica Balenović i Edita Klobučar u svom radu *Kulturološki dodiri hrvatskog i talijanskog jezika* istražuju uporabu talijanskog jezika u svakodnevnoj komunikaciji. Ispitivanje je obuhvatilo srednjoškolsku populaciju i odrasle govornike.

Ester Vidović i Morana Krstović u radu *Poučavanje kratkih narativnih vrsta u nastavi engleskog jezika u ranoj dobi* bave se nekolicinom udžbenika za

niže razrede osnovne škole, a u svrhu usporedbe aktivnosti koje slijede u višim razredima i onih koje im prethode u nižim i odgovarajući im udžbenici koji se koriste u višim razredima.

Uporaba poezije u nastavi engleskog jezika Lutfiye Cengizhan naglašava važnost književnosti u nastavi jezika jer pomaže učenicima da usvoje neke vještine učenja i književne kompetencije. Kako bi se književnost poučavala, potrebno je da učenici već posjeduju jezičnu kompetenciju, koja prethodi književnoj kompetenciji.

Selma Deneme i Selen Ada predstavile su temu **Primjena integracije vještina u nastavi jezika** s ciljem da se omogući pregled relevantne literature iz ovog područja i predloži model nastavnog sata u kojem bi se integrirale jezične vještine. Kako bi se ova tehnika primijenila, suradnički se integriraju vještine slušanja, govorenja, čitanja i pisanja na odabranoj temi pod nazivom *Maldivi*.

Usporedno sa sekcijom jezik održavale su se sekcije književnosti i medija na kojima su izlagači prezentirali svoja istraživanja i iskustva iz ovog područja ranog učenja hrvatskoga jezika.

Asutay Hikmet u radu **Projekcija Bildungsromana na tursku književnost** naglašava bitnu tradiciju *Bildungsromana*. Kroz njegovu kratku povijest prikazuju se tematska područja, veze s današnjicom te problemi kojima se bavi.

Berislav Majhut i Sanja Lovrić u temi **Prikaz životinjskih likova u Pinocchiju kao rezultat utjecaja različitih pripovjednih strategija** osvrću se na prikaz Pinocchia i likova u Collodievom romanu koji su kompleksniji i plastičniji od svoje animirane filmske inačice.

Iva Gruić, Vladimira Velički i Željka Štvanek u **Dijete i priča: utjecaj teme na pobuđivanje interesa** polaze od procesne drame koja nudi uključivanje, motiviranost i uživljanje djece pomoću koje se mogu potaknuti književni interesi koji se mogu istraživati u različitim aspektima: tematski interes, vrstovni interes, interes za poetski izraz, interes za emotivne sadržaje.

Nacionalni diskurz i dječja književnost Patricie Marušić bavi se knjiženom historiografijom i pitanjima tvorbe nacionalnih književnih kanona te njihovom prisutnošću u tekstovima koji su upućeni čitateljima dječje književnosti.

Krunoslav Mikulan u radu **Napadi na neka djela fantastične dječje književnosti: Prijetnja vrijednostima dominantne kulture ili mogući poticaj za njihovu uporabu u nastavnom procesu** navodi temeljne zamjerke koje se upućuju djelima Phillipa Pullmana *His dark materials* i J.K. Rowling *Harry Potter*, sistematizira ih te analizira njihovu utemeljenost, nastojeći odrediti društveni i kulturni kontekst izvora negativne percepcije i interpretacije djela.

Jasminka Dvorski u radu **Tendencije za razvijanje literarne darovitosti (Lidrano 2007.-2009.)** prikazuje tri godine (2007., 2008. i 2009.) literarnih radova učenika i učenica osnovnih škola na državnoj razini Lidrana čime naglašava važnost tog natjecanja u slobodi stvaralaštva učenika i učenica i njihovom kreativnom izražavanju.

Izlaganjem o temi *Hrvatski dugometražni dječji filmovi u razdoblju od 1947. do 2009.-analiza važnih radova i perspektive budućeg razvoja* autori **Rajko Petković** i **Ivana Štamfar** bave se problematikom hrvatskog dječjeg dugometražnog filma koji je stagnirao u samostalnoj hrvatskoj državi. Analizirajući najvažnije hrvatske filmove nastoje pronaći uzroke smanjene proizvodnje dječjih filmova.

Predčitačke, predmatematičke kompetencije i socio-emocionalna zrelost učenika na početku primarnog obrazovanja istraživanje je kojim je **Biljana Petljak Jakunić** željela utvrditi inicijalno stanje učenika sa svrhom učenikovog praćenja napredovanja tijekom prvog razreda.

Mito Spasevski u radu *Utjecaj medija, dječjih tiskovina i drugih subjekata na razvoj govora i jezika predškolske djece* ističe moć i djelovanje elektronskih medija, televizije i radija na dječju pozornost. Svi oni u većoj ili manjoj mjeri osim slike odašilju i jezične signale te distribuiraju govornu jezičnu komunikaciju koju djeca spontano prihvaćaju.

Zlata Tomljenović i **Marinko Lazzarich** naglašavaju važnost komunikacije slikom u svladavanju slova u radu *Mogućnosti uporabe stripa u razvoju komunikacijske kompetencije u ranom diskursu hrvatskoga jezika*. Istraživanje koje su proveli pokazuje da učenici razredne nastave daju prednost stripu pred školskom lektinom.

Božica Vuić i **Andreja Tominac** u radu *Čitateljske navike i informacijske potrebe studenata Učiteljskog fakulteta-Podružnice u Petrinji* nastoje odgovoriti na pitanje što je čitanje koje se problematizira kao istovremeno egzaktni i metaforički čin te koje značenje ima u svijetu tehnologije i brze protočnosti informacija.

Na simpoziju je predstavljen zbornik *Rano učenje hrvatskog jezika 2* s Druge konferencije o naprednim i sustavnim istraživanjima iz 2008. Godine.

Zrinka Rogulj

TREĆI UMJETNIČKO – ZNANSTVENI SKUP: MOGUĆNOSTI GLAZBENOG IZRAŽAJA U PROCESU EDUKACIJE UČENIKA I STUDENATA (MGIPEUS)

U listopadu 2007. održan je u Zadru prvi znanstveno – umjetnički skup iz područja glazbe u organizaciji Učiteljskog fakulteta u Zagrebu. Tema je bila: **Glas i glazbeni instrument u procesu edukacije odgojitelja i učitelja**. Cilj simpozija bio je razmotriti ulogu glazbenog instrumenta i glasa kao osnovnog sredstva glazbene komunikacije između nastavnika, odgojitelja i djeteta. Odabir teme je potaknut činjenicom da se djeca nalaze u vremenu dominacije sintetskih zvukova te da je prirodno oblikovan ton bitan element u ranom razvoju dječje muzikalnosti. Pojednostavljene, digitalizirane, agogički ogoljene melodije koje su prisutne u

igračkama, mobilnim uređajima, računalima, banaliziraju glazbu. Pjevanje i muziciranje u obiteljskom okruženju, koje je davalo temelje muzikalnosti, danas izostaje. Tim veća je uloga nastavnika i njegovog znanja te umijeća prenošenja glazbe u prirodnom, izvornom obliku.

Na tragu pristiglih radova i započetih rasprava održani su drugi i treći skup s nešto izmijenjenim temama: **Glas i glazbeni instrument u procesu edukacije učenika i studenata**, odnosno: **Mogućnosti glazbenog izražaja u procesu edukacije**. Skupovi su održani u Zadru u mjesecu studenom 2008. i 2009. godine. Sada je težište dano na mogućnosti dječjeg muziciranja, a skupovi su održani na dvije razine: 1. izvođački – gdje su učenici glazbenih škola, studenti i mladi umjetnici pokazali svoja dostignuća; 2. izlaganje pisanih radova. Svrha ovako organiziranog simpozija bila je pokušati bolje povezati učenike i studente koji se ozbiljnije bave glazbom s mladim slušateljima kojima nedostaje iskustvo slušanja izvedbe uživo, a polazeći od činjenice da se glazbena pouka izvodi na mnogim razinama obrazovnog sustava: dječji vrtići, glazbene igraonice, škole, učiteljski fakulteti, glazbene škole, akademije. Mogućnosti suradnje nisu do kraja iskorištene. Nastupi mladih umjetnika, gotovo vršnjaka, ostavljaju upečatljiv dojam na djecu školske i predškolske dobi. Naravno, presudna je dobra priprema i komunikacija profesora glazbe te nastavnika i odgojitelja.

Doprinos izvođačkog dijela skupa, koji smo nazvali „Glazbeni podij“, je DVD snimka nastupa koja može poslužiti unutar nastave glazbene kulture na različitim razinama edukacije.

Već u samom pozivu na ova dva skupa naznačeno je da radovi mogu i šire obraditi zadanu temu te se na taj način uklopiti u problematiku ostalih skupova u okviru Međunarodne konferencije o naprednim i sustavnim istraživanjima (ECNSI-2008), a koji su se zbivali usporedo.

Iz tog razloga možda će se radovi iz zbornika, koji je u pripremi, učiniti tematski preširoki, ali zasigurno će biti korak naprijed u tom dugačkom putu razvijanja dječje glazbene percepcije (uključimo ovdje i studente), prema estetici glazbe.

Tomislav Vrandečić

TRÉĆI UMJETNIČKO-ZNANSTVENI SKUP: TEMELJI VIZUALNE EDUKACIJE U PROCESU STRUKOVNE TRANZICIJE

U Zadru je od 12. do 14. studenog 2009., u okviru 3. međunarodne konferencije o naprednim i sustavnim istraživanjima ECNSI, održan i 3. specijalizirani umjetničko-znanstveni skup s temom «**Temelji vizualne edukacije u procesu strukovne tranzicije**» te međunarodna izložba likovnih radova. Ciljevi umjetničko–znanstvenog skupa ogledaju se u teorijskom i praktičnom promišljanju struke, s naglaskom na empirijske i intelektualne nakane na svim razinama

obrazovnog sustava, razvitka metodičkih, pedagoških i didaktičkih standarda na koje utječu usvojeni i provjereni te novi metodološki pristupi.

Doba dominacije vizualnog– fotografije, plakata, dizajna, televizije, interneta, mobilnih aparata, u čiju je multimedijnost uključena i umjetnost, nameće nove horizonte koji postaju nužnost bavljenja vizualnom edukacijom.

U procesu strukovne tranzicije teži se senzibilizaciji pojedinca za kritički odnos prema tržištu vizualnih sadržaja te osvještavanju temeljnih principa vizualne edukacije, kako bi se jasno odredila kulturološka vizija čovjeka i njegovih kreativnih mogućnosti u društvu znanja.

Marcel Bačić u studiji *Perspektiva* razmatra temelje, odnosno pojmovna, povijesna i teorijska polazišta perspektive. Od teorije Erwina Panofskog, koji je naziva simboličkom formom, čime je priključuje mitu, jeziku i znanstvenom istraživanju u smislu simboličkih oblika filozofa Ernsta Cassierera, pa do danas kada perspektivu valja promatrati kao specifičnu kulturalnu tehniku novovjekog Zapada. Povijesno, *izum* perspektive veže se uz početak 15.stoljeća, kada je prikazana kao metoda koja slikarstvu osigurava znanstvenost. Teorijski perspektiva je zapravo tada bila samo na nov način pročitana stara grčka i arapska geometrijska optika.

Intendirana znanstvenost tražila je usporedivost s disciplinama koje se nisu vizualno provjeravale, primjerice s muzikom koja se zajedno s aritmetikom, geometrijom i astronomijom nalazila na najvišoj razini ondašnje učenosti, u kvadriviju sedmorih slobodnih vještina.

Perspektiva je tako rođena iz muzike, kao optička provjera akustički već potvrđenih proporcija. Premda je odavna prestala biti normativnom disciplinom umjetničkog obrazovanja, perspektiva ne gubi na aktualnosti upravo zbog suvremene široko zasnovane slikovne kulture, koja osobito u pedagoškoj adaptaciji treba poznavati svoje temelje.

Miroslav Huzjak u radu *Obrazovanje na distancu i e– učenje u likovnoj kulturi* opisuje i daje prikaz istraživanja novih modela poučavanja likovne kulture koristeći e– učenje. E-učenje podrazumijeva obrazovanje putem računala i njegove periferije; interneta, CD-a, DVD-a, tu se uvrštavaju i mobilni telefoni. Pritom razlikujemo novi pojam tzv. m-učenje.

Uz teorijsko razmatranje e– učenja kao didaktičkog modela obrazovanja na distancu, ali i kao modela programirane nastave, u kojem se upotrebom tehnologije želi objektivizirati poučavanje, opisuje i razmatra praktične svjetske i hrvatske pokušaje uključivanja e-učenja u područje likovne kulture.

Autor navodi i razne primjere e-učenja u likovnoj kulturi putem interneta, kao i putem uporabe CD-a i DVD ROM-ova.

E-učenju likovne kulture, za razliku od likovnog istraživanja u raznim materijalima, može se prići sa stajališta učenja i osvještavanja vizualnog jezika, povijesno-umjetničkih stilova i razdoblja, ikonografskih analiza, metodičkog predlaganja nastavnih jedinica za nastavu ili općenito sa stajališta likovne teorije.

Kao zaključak autor navodi kako se ovakvim modelom poučavanja dopire do većeg broja korisnika nego glasom nastavnika i udžbenicima. Pritom se ističe likovnoteorijski aspekt poučavanja, ali ujedno naglašava kako je za samostalno istraživanje likovnosti ovakav model neprikladan.

Željko Filipović u istraživanju *Predmet likovna kultura u tranzicijskom procesu u Bosni i Hercegovini* razmatra problematiku pozicije predmeta Likovna kultura u nižim razredima osnovne škole, unutar tranzicijskih promjena koje se reflektiraju na sve sfere života, pa i na sveukupan obrazovni sustav.

Izlaganjem činjenica koje se odnose na nastavnu praksu Likovne kulture u nižim razredima osnovne škole u određenoj mjeri mogu se sagledati uvjeti, razlozi i posljedice koji određuju trenutno stanje predmeta Likovna kultura u Bosni i Hercegovini.

Prateći suvremena stremljenja obrazovanja prema zapadnim, evropskim zemljama i ugledajući se na njihov sustav obrazovanja, Bosna i Hercegovina uvela je u svoje osnovnoškolsko obrazovanje još jednu godinu, tako da djeca kreću u osnovnu školu sa šest godina starosti. Osnovna škola od tradicionalne, pa prema europski orijentiranom obrazovnom sustavu doživljava mnoge tranzicijske promjene, koje utječu na položaj same vizualne edukacije zahtijevajući nove, suvremenije pristupe.

Krešimir Hlebec u radu *Tihi dizajn– izrada zidnih dekoracija s djecom predškolske dobi* opisuje projekt koji se temelji na sadržajnom osmišljavanju zidnih površina u dječjim vrtićima i školama. Dječji likovni radovi u odgojno-obrazovnim ustanovama najčešće su postavljeni na panou ili ploči, ali često i zalijepljeni direktno na zid ili druge površine. Pritom zadani prostor i integracija dječjih likovnih radova unutar tog prostora, kao osnovni i naglašeni vizualni element, ne ostvaraju harmoničnost i jedinstvo unutar te cjeline, već djeluju kaotično. Kako bi pronašao zadovoljavajuće vizualno rješenje kojim bi se afirmiralo dječje likovno stvaralaštvo uz istodobno promišljanje prostora kao likovne i funkcionalne cjeline, autor predlaže dizajnerski pristup interijeru.

Dizajnersko razmišljanje nužno je za ostvarivanje kvalitetnog likovnog odnosa između dječjeg likovnog stvaralaštva i arhitektonskog prostora (interijera). Pritom je dječji rad u prvom planu, a dizajn prostora nenametljiv, odnosno «tihi dizajn» kako ga imenuje sam autor.

Takav način promišljanja prostora i dječjih likovnih radova unutar njega zahtjeva pridavanje veće pažnje obrazovanju i osposobljavanju odgojitelja i učitelja za kvalitetno oblikovanje prostorno-plastičnih odnosa.

Kvalitetnim rješenjima u oblikovanju prostora ostvario bi se i kontinuirani pozitivan utjecaj na formiranje vizualno-likovne kulture djece predškolske i školske dobi.

Zaključno, 3.specijalizirani umjetničko-znanstveni skup s temom «Temelji vizualne edukacije u procesu strukovne tranzicije» okupio je predavače koji su

svojim izlaganjima prikazali širinu područja vizualne edukacije i različite pristupe bavljenja ovom temom – od teorijskih i povijesnih preispitivanja perspektive kao temelja znanstvenosti slikarstva do suvremenih pronalazaženja novih pristupa poučavanju likovne kulture upotrebom medija i e–učenja, zatim utjecaja europskog sustava obrazovanja na sam predmet likovne kulture u osnovnoj školi u Bosni i Hercegovini pa do prikaza autorskog pronalazaženja dizajnerskog rješenja integriranja dječjih likovnih radova unutar interijera vrtića i škola.

Marijana Županić Benić

PRVI ZNANSTVENI SKUP: POZITIVNA PSIHOLOGIJA U ODGOJU I OBRAZOVANJU

U okviru 3. Međunarodne konferencije o naprednim i sustavnim istraživanjima u Zadru je 12.-13. studenog, 2009. godine održan **1. posebno usmjereni simpozij: Pozitivna psihologija u odgoju i obrazovanju**. Predsjedateljice simpozija bile su profesorice **Dubravka Miljković** i **Majda Rijavec** s Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Budući da je psihologija kao znanost dugo vremena bila usmjerena uglavnom na probleme i negativne fenomene u ljudskoj prirodi i društvu, pozitivna psihologija, kao nova disciplina u psihologiji, premjestila je fokus istraživanja na pozitivne psihološke fenomene. Tako su se i u području odgoja i obrazovanja počeli istraživati čimbenici koji utječu na psihološku dobrobit djece i mladih te karakteristike dobre škole i njezin utjecaju na akademski uspjeh i na psihološku dobrobit učenika i učitelja. Shodno tomu se pojavljuju pristupi u obrazovanju, temeljeni primarno na korištenju pozitivnih osobina (snaga) kod učenika i kod učitelja. S ciljem promicanja tog novog pristupa u odgoju i obrazovanju organiziran je i ovaj simpozij.

Simpozij je otvoren plenarnim predavanjima pozvanih predavača sa Sveučilišta Istočni London **Ilone Boniwell** s temom **Pozitivna psihologija vremena**, **Nasha Popovica** s temom **Pozitivna edukacija** te **Roberta Roche-Olivarija** s Neovisnog Sveučilišta u Barceloni s temom **Prosocijalna edukacija: zdravlje, socijalna klima i školska postignuća – Neki kritički čimbenici njihove implementacije**. Ilona Boniwell u svome je izlaganju problematizirala koncept «vremenske stiske» i subjektivnog ili psihološkog vremena te njihovog utjecaja na psihološku dobrobit pojedinca. Izložila je spoznaje iz empirijskih istraživanja o dva aspekta psihologije vremena: vremenskoj perspektivi i zadovoljstvu korištenjem vremena. Predavanje je završila raspravom o ulozi istraživanja vremena u suvremenoj pozitivnoj psihologiji u potrazi za vremenskim bogatstvom. U plenarnom predavanju na temu **Pozitivna edukacija**, Nash Popovic naglasio je važnost pozitivne psihologije u odgoju i obrazovanju te predstavio nekoliko edukacijskih programa koji su usmjereni na razvoj psihološke dobrobiti djece i

mladih kroz kognitivni, emocionalni, ponašajni i socijalni razvoj, a koji se bave temama poput pozitivnog mišljenja, psihološke otpornosti, emocionalne inteligencije, usmjerenosti na vrline (snage), nade itd. Detaljnije je izložio programe u čijem razvijanju je i sam sudjelovao: Program osobne sinteze, Kurikul dobiti i Newhamski program psihološke otpornosti (SPARK). **Robert Roche-Olivari** je u svojem izlaganju govorio o prosocijalnom ponašanju kao provjerenom putu odgoja za mir te prezentirao program prosocijalne edukacije s naglaskom na njegov utjecaj na emocionalni odgoj, odgoj osobnosti i skrb za mentalno zdravlje, poboljšanje ozračja u razredu i školi te prevenciju destruktivnog ponašanja uz kritički osvrt na njihovu implementaciju u školama.

Simpozij su svojim radovima obogatili stručnjaci iz više zemalja: Velike Britanije, Slovenije, Makedonije, Mađarske i Hrvatske, koji se s različitih aspekata bave pozitivnom psihologijom u obrazovanju kao primjerice istraživanjem čimbenika koji utječu na psihološku dobrobit djece i mladih – unutar samog učenika, obitelji, škole i vrtića ili šire zajednice, odnosno karakteristikama dobre škole i njenom utjecaju kako na akademski uspjeh tako i na psihološku dobrobit učenika i učitelja. U grubo kategorizirano, radovi koji su se bavili čimbenicima unutar samih učenika i studenata bili su: *Moralni i nemoralni natjecatelji i njihova dobrobit* (Márta Fülöp), *Osobni stavovi i strategije suočavanja s različitim životnim situacijama* (Marjanca Pergar Kuščer i Cveta Razdevšek Pučko), *Subjektivna dobrobit studenata-budućih učitelja: povezanost s intrinzičnom i ekstrinzičnom motivacijom, samopoštovanjem, kompetencijom i kolektivizmom* (Ognen Spasovski), *Vjerovanja vezana uz pravednost i efikasnost suočavanja: test adaptivne funkcije vjerovanja u pravednost svijeta* (Vera Čubela Adorić), *Orijentacija prema sreći i subjektivna dobrobit adolescenata* (Ingrid Brdar i Petra Anić), *Intrinzična motivacija i strah od škole kod učenika nižih razreda osnovne škole* (Andreja Brajša Žganec i Marina Kotrla Topić), *Školsko i razredno ozračje i učeničko (ne)zadovoljstvo školom* (Marija Šakić i Zora Raboteg-Šarić), *Utjecaj ključnih aspekata pozitivnog odnosa učitelj – učenik na školski uspjeh* (Vesna Bilić), *Životni ciljevi, pozitivna iskustva na fakultetu i dobrobit budućih učitelja* (Majda Rijavec, Dubravka Miljković i Lana Jurčec), *Samopoštovanje, strah od ispitivanja i školski uspjeh kod učenika razredne i predmetne nastave* (Šimica Mihaljević), *Evaluacija skale proaktivnog planiranja* (Marina Miloloža), *Osobna čvrstoća i perfekcionizam vrhunskih sportaša: Istraživanje vrhunskih igrača Hrvatske košarkaške lige* (Joško Sindik, Vera Čubela Adorić). Utjecaj obitelji na psihološku dobrobit i školski uspjeh djece i mladih istraživani su u radovima *Psihosocijalni razvoj, obiteljski sustav i škola* (Olga Poljšak Škraban), *Obilježja obitelji, nada i optimizam kao odrednice školskog uspjeha adolescenata* (Zora Raboteg-Šarić, Marina Merkaš i Martina Majić). Istraživanja koja su se odnosila na psihološku dobrobit učitelja i njihov rad bila su *Istraživanje povezanosti zadovoljstva poslom s A tipom ličnosti, lokusom kontrole i nekim stavovima prema recesiji kod odgojno-obrazovnih djelatnika* (Diana Kopačević, Tea Habus i Marija Šarić), *Kakvu interakciju s učenicima*

*ostvaruju efikasni nastavnici (Slavica Šimić Šašić), Kako povećati psihološku dobrobit učitelja (Sanja Mihaliček). Prikazani su i provedeni program za unapređivanje psihološke dobrobiti kao primjerice **Razvoj pozitivne zajednice kroz Školu za roditelje (Vlasta Lukačević), Program Pozitivne psihologije: kako spriječiti depresiju u ranoj adolescenciji? (Lence Miloseva i Jozefina Marelja), Terapijske interpretacije u psihodrami s adolescentima u školskom okruženju (Aleksandra Mindoljević Drakulić).** U okviru programa prezentirana je i nova knjiga Majde Rijavec i Dubravke Miljković: **Pozitivna psihologija na poslu – Što najbolje čini najboljima?***

Unutar simpozija održan je i okrugli stol o temi **Poučavanja pozitivne psihologije** na kojem su se razmijenila iskustva u dosadašnjem poučavanju pozitivne psihologije u srednjim školama, dodiplomskom i postdiplomskom studiju u Hrvatskoj te dodiplomskom studiju u Makedoniji (**Dubravka Miljković, Majda Rijavec, Lana Jurčec, Ognjen Spasovski**).

Simpozij je završen dodjelom priznanja za najbolje radove, a priznanja su dobili Marta Fülöp, Olga Poljšak Škraban i Ognjen Spasovski.

Lana Jurčec

PRVI ZNANSTVENI SKUP: EDUKACIJA PRIRODOSLOVLJA, GEOGRAFIJE I POVIJESTI U DRUŠTVU ZNANJA

U okviru Treće konferencije održan je i prvi simpozij **Edukacija prirodoslovlja, geografije i povijesti u društvu znanja**. Tema simpozija povezala je znanstvenike i nastavnike praktičare sveučilišnih i školskih centara te srodnih institucija iz Hrvatske, Slovenije, Bosne i Hercegovine, Srbije i Turske.

Povijesno je integrirana edukacija prirodoslovlja, geografije i povijesti potekla od znanstveno-edukacijskog pokreta *science technology and society (STS)*. Temeljna zamisao STS-a počiva na poučavanju znanstveno-tehnološkog razvitka u kulturalnom, ekonomskom, sociološkom i političkom kontekstu. Antun Abramović naglasio je potrebu i mogućnost stvaranja nove znanstvene paradigme koja će pomiriti suprotnosti koje postoje među postojećim znanstvenim disciplinama. Istaknuo je povijesne činjenice o jedinstvu znanosti u srednjem vijeku te o parcijalizaciji znanosti u doba prosvjetiteljstva. Služeći se filozofskim idejama Platona, istaknuo je potrebu ponovne integracije znanosti i prednostima koje donosi takvo viđenje znanosti.

Društvo znanja postavlja nove zahtjeve u odgoju i obrazovanju od predškolskog do visokoškolskog i cjeloživotnog obrazovanja. Posebno mjesto pripada obrazovanju učitelja i njihovoj senzibilizaciji za problematiku suvremenog društva. Značajne promjene u sadašnjem obrazovnom sustavu trebale bi obuhvatiti

i načine za pripremu učenika i studenata za informirano i aktivno sudjelovanje u društvu znanja. **Ivan De Zan** istaknuo je potrebu poticanja prirodoslovnog načina mišljenja učenika, odnosno primjenu znanstvenog pristupa u početnoj nastavi prirodoslovlja, utemeljenog na samostalnom radu učenika, a u svrhu razvoja njegovih kompetencija i sposobnosti za samoobrazovanje u društvu znanja. Usporedbom nastavnih planova u Hrvatskoj od 1954. do 2006. godine De Zan uočava stalno smanjivanje satnice prirodoslovnih predmeta, dok su u većini država svijeta ostali isti ili se čak povećavali. **Željka Šiljković** je iznijela podatke o satnicama kolegija Geografija na učiteljskim studijima u Republici Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini koji upućuju na nedovoljno stjecanje znanja iz toga područja. Takvo nedostatno obrazovanje učitelja zasigurno utječe i na kvalitetu obrazovanja učenika jer u sklopu nastave prirode i društva velik dio sadržaja predstavljaju upravo geografski sadržaji.

Istraživanjem obrazovnih postignuća učenika osmih razreda osnovne škole iz nastavnog područja prirodoslovlja **Nenad Marković** je ukazao na slabiju riješenost problemskih zadataka koji zahtijevaju konceptualno znanje i višu razinu kognitivnih procesa. Kao moguće rješenje uočenog nedostatka nameće se potreba promjena u obrazovnoj praksi s ciljem uključivanja veće međupredmetne korelacije te pristupa koji se temelji na rezultatima pokusa i mogućnosti uporabe rezultata istraživanja i izvođenja zaključaka na temelju tih rezultata.

Povećanu motivaciju i uspješnost učenika moguće je postići aktivnim učenjem, projektima i terenskom nastavom. **Žaklin Lukša** je prikazom rezultata pokazala kako se osobito u projektu koji uključuje nastavu u prirodi može utjecati na kvalitetu stečenih znanja.

Razvijanje potrebnih znanja i sposobnosti za samostalno izvođenje takvih oblika nastave nužno uključuje potrebu održavanja terenske nastave prirodoslovlja i na učiteljskom studiju, istaknuo je u svom radu **Željko Popović**.

Poznate su karakteristike učenja putem pokusa. To su predviđanje, izvođenje, definiranje problemske situacije, opažanje, razmatranje fizičkih učinaka uključenih u problem, rastavljanje na podprobleme. **Sanja Canjek Androić** pokazala je kako rano kvalitativno upoznavanje s kemijskim pojmovima može predusresti karakteristične probleme nerazumijevanja i odbojnosti prema kemijskim sadržajima koji su predviđeni za usvajanje u kasnijim obrazovnim razdobljima. Ispravna kvalitativna spoznaja pomaže u procesu izgradnje kvantitativnih relacijskih odnosa prisutnih u nastavnim temama viših obrazovnih ciklusa.

Unapređivanje i osuvremenjivanje nastave prirode i društva **Alena Letina** predlaže provedbom primjene strategija, tehnika i metodičkih postupaka koji će pridonijeti oslobađanju kreativnih potencijala svakog učenika i tako pomoći oblikovanju stvaralačke osobnosti učenika. Anticipiranje novih ideja, postavljanje stvaralačkih hipoteza, razvijanje divergentnog načina mišljenja i otvorenost prema novom iskustvu može se ostvariti na temelju samostalnih istraživačkih aktivnosti učenika u nastavi prirode i društva.

Temeljem rezultata analize stavova učitelja geografije o učestalosti primjene pojedinih nastavnih metoda u poučavanju geografije te postignuća učenika iz geografije na ispitu vanjskog vrjednovanja **Biljana Vranković** je istaknula važnost i potrebu primjene grafičkih metoda i metode demonstracije u nastavi geografije. Grafičkim se predočavanjem nastavni sadržaji na prihvatljiviji način transformiraju u znanje i sposobnosti učenika. **Zdenka Čukelj** je, ističući važnost usvajanja kartografske pismenosti kod učenika osnovne škole, iznijela mogućnosti prikazivanja statističkih podataka crtežima „*Chernoffovih lica*” s ciljem lakšeg razumijevanja demografskih obilježja određenog prostora te razvijanja kartografskih vještina učenika. Istraživanjem je utvrđeno da se u nastavi geografije tematske karte s «licima» najviše mogu koristiti u šestom razredu te da se njihovom analizom stvaraju uzročno-posljedične sveze i prostorno-logičko mišljenje učenika.

Važnost poučavanja povijesti u podizanju nacionalne svijesti, razumijevanju postanka civilizacija te poimanje sadašnjosti u odnosu na prošlost istaknula je **Zerrin Balkac**. Kritičkim prikazom tijeka nastanka povijesne znanosti i uvođenja nastave povijesti u kurikulum primarnog obrazovanja u Turskoj u usporedbi sa “zapadnim svijetom” Balkac je posebice istaknula utjecaj muslimanskih teoloških škola i promjenu u poučavanju povijesti dolaskom Ataturka na vlast.

Prikazom reforme organizacije srednjeg stručnog obrazovanja u kontekstu nastavnog plana i programa geografije u Republici Srbiji **Đurđica Komlenović** je iznijela način organizacije geografskog kurikula koji se realizira kroz obvezne i izborne module u eksperimentalnim obrazovnim profilima te o njihovoj dobroj prihvaćenosti među nastavnicima geografije, ali i o potrebi daljnjeg osposobljavanja i stručnog usavršavanja učitelja za primjenu aktivnih oblika i metoda u nastavnom radu.

Jana Ambrožič-Dolinšek je prikazala rezultate istraživanja kojim se nastojala utvrditi kvaliteta znanja i prosudba studenata, budućih učitelja razredne nastave, s triju Pedagoških fakulteta u Sloveniji, u područjima genetskog inženjerstva i GMO-a. Studenti pokazuju samo klasična znanja genetike i malo ili nimalo znanja o suvremenim primjenama biotehnologije te strah i skeptičnost prema različitim vrstama GMO-a. Takvi pokazatelji ukazuju na značaj edukacije budućih učitelja o aktualnim temama u znanosti koje je potrebno uključiti u dodiplomski kurikulum.

Potrebu utvrđivanja obveznih i izbornih predmeta koji studentima na Učiteljskom fakultetu u Osijeku omogućuje stjecanje sveobuhvatnih spoznaja vezanih za znanost o čovjeku iskazao je **Željko Popović**. Posebice je istaknuo važnost i funkciju predmeta Higijena u školi i vrtiću i Školska higijena, kojima se produbljuju teme higijene, vezane za rad učitelja u nastavi, te najčešće bolesti djece mlađe školske dobi i predmeta Biološka antropologija kojim se nastoji obuhvatiti širi aspekt porijekla čovjeka i njegovo mjesto u biološkom okruženju danas.

Željko Popović je iznio ideju o izradbi kataloga koji će pridonijeti uravnoteženju obrazovanja u prirodoslovnom području za učitelje razredne nastave na učiteljskim studijima. Predložio je usuglašavanje kataloga na nacionalnoj razini

uz poštivanje moguće različitosti u sadržajima i pristupima na pojedinim fakultetima te pozvao na moguću suradnju različitih stručnjaka na tom zadatku.

Sudionici simpozija su svojim prezentacijama znanstvenih i stručnih dostignuća predavanjima i raspravama pridonijeli promoviranju razvitka i diseminacije teorijskog znanja, konceptualnih istraživanja i primjenjivih stručnih saznanja u edukaciji prirodoslovlja, geografije i povijesti u ranom i obveznom obrazovanju, kao i u obrazovanju učitelja te intenzivnijoj suradnji s kolegama znanstvenicima i sustručnjacima u unapređenju odgojno-obrazovnog sustava u cjelini. Recenzirani radovi sudionika biti će objavljeni u zborniku radova s ovog skupa.

Alena Letina, Željka Šiljković, Nada Vijiuk

TREĆI ZNANSTVENI SKUP IZ PEDAGOGIJE: KURIKULARNI ODGOJ I OBVEZNO OBRAZOVANJE

Plenarna predavanja u okviru ovog simpozija, koji je okupio pedagoge i srodne stručnjake, održali su: **Leena Liusvaara** (Finska) – *Teorija utemeljena u studiji slučaja – pitanja uopćavanja ishoda*, **Walter Hövel**, **Uschi Resch** (Njemačka) – *Nastava usmjerena na učenika u njemačkoj osnovnoj školi*, **Milan Matijević** (Hrvatska) – *Didaktika nastave usmjerene na učenike*, **Dejana Bouillet** (Hrvatska) – *Praksa temeljena na znanju: pretpostavka inkluzivnog obrazovanja?*, **Esa Pajulo** (Finska) – „*Postupna potpora*“ – *model specijalne edukacije u gradu Salo*.

Radovi i izlaganja sudionika bili su podjeljeni u *tematske sesije*.

Radovi prezentirani u tematskoj sesiji *Suvremena didaktika između znanosti i prakse* obrađuju teme i problematiku suvremene didaktike, didaktičkih metoda i strategija u procesima poučavanja, primjenom različitih medija u nastavi. Također, razmatrala se i tematika upravljanja razredom i ostvarivanjima roditeljskih sastanaka, roditeljsko zadovoljstvom školom, ali i kurikulum u osnovnim školama.

Radovi koji su se našli u sesiji pod nazivom *Osobitosti suvremenog kurikula ranog i predškolskog odgoja* razmatraju posebnosti i kvalitetu obrazovanja odgojitelja didaktičko – metodičkim strategijama ranog odgoja. Razmatraju mogućnosti za razvoj dječje kreativnosti i ključnih kompetencija u ustanovama ranog odgoja.

Tematska cjelina *Primjena suvremenih didaktičkih koncepcija i Ključne kompetencije učitelja u primjeni informatičkih i komunikacijskih tehnologij*, bavi se detaljno kompetencijama i stavovima učitelja za primjenu ICT – a u odgojno-obrazovnom procesu. Radovi u ovoj cjelini razmatraju kako razvijati generičke sposobnosti učenika uz pomoć ICT-a te mogućnosti učenja uz pomoć kompjutorskih igara, *moodla* i pametne ploče.

Sesija *Pretpostavke inkluzivnog odgoja i obrazovanja* odnosi se na tematiku djece s posebnim potrebama kao i rizičnih skupina i njihovom inkluzijom u odgojno obrazovne-ustanove. Radovi uspoređuju usklađenost prakse i međunarodnih dokumenata, raspravljalo se o kompetencijama nastavnika u inkluzivnoj nastavi, kao i problemu integracije romske populacije u primarno obrazovanje.

Posljednje sesije tijekom konferencije *Iskustva i izazovi u razvoju djelatvornije pedagoške teorije i prakse te Cjeloživotno obrazovanje i (samo) evaluacija – nužni koraci ka kvalitetnijem odgoju i obrazovanju* razmatraju odgojne vrijednosti propitivanja i samo-propitivanja škole, kao i problematiku vanjske evaluacije i samoevaluacije kao modela za razvoj škole. Razmatrani su stilovi vođenja škole, samovrednovanje škola i razvoj školskog kurikula. Polemiziralo se i o obrazovanju budućih učitelja i stjecanju kompetencija nužnih za ostvarivanje odgojno-obrazovnog procesa usmjerenog na učenika implementacijom elemenata reformskih pedagogija, kao i kreativnosti i emocionalne kompetentnosti.

Kao i prijašnjih godina, dodijeljene su nagrade autorima za najbolji rad. Nagrađeni autori radova konferencije ECNSI 2009. bili su: Suzana Miovska-Spaseva: Elementary school Curriculum in the Republic of Macedonia, Republika Makedonija; Andrej Šorgo i Andreja Špernjak: Razvoj generičkih kompetencija u učenika nižih razreda srednjih škola, Slovenija;

Fatima Ćorović: Unaprijeđivanje procesa samoevaluacije nastavnika, Bosna i Hercegovina.

Višnja Rajić

TREĆI ZNANSTVENI SKUP: KINEZILOŠKA EDUKACIJA – ISKORAK U BUDUĆNOST

U okviru 3. međunarodne konferencije o naprednim i sustavnim istraživanjima održanje i **3. posebno usmjereni znanstveni skup: Kineziološka edukacija – iskorak u budućnost**. Predsjedatelji znanstvenog skupa bili su **Ivan Prskalo** s Učiteljskog Fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, **Vladimir Findak** s Kineziološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i **Janko Strel** s Fakulteta za šport Sveučilišta u Ljubljani.

Cilj je skupa na jednom mjestu okupiti stručnjake iz kineziološke edukacije s raznolikim iskustvima kako bi diskutirali i unaprijedili trenutnu situaciju i pripremili se za budućnost. Svrha simpozija nije ulazak u tehničke pojedinosti, već raspraviti složenost razvoja na razini razumljivoj ne-stručnjacima, koja omogućuje raspravu o suvremenom predškolskom odgoju i primarnom obrazovanju. Namjera simpozija je bila privući profesionalce, studente i ostale akademske građane.

Skup je otvoren trima pozvanim predavanjima. **Vladimir Findak** s Kineziološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, govorio je o temi „Kineziološka

paradigma kurikula tjelesnog i zdravstvenog odgojno-obrazovnog područja za 21. Stoljeće, **Janko Strel** s Fakulteta za šport Sveučilišta u Ljubljani iznio je rad koautora **Gregor Jurak, Janko Strel, Marjeta Kovač** *Sportske aktivnosti i lifestyle obrasci ponašanja slovenske djece i mladih tijekom ljetnog odmora*, a **Ivan Prskalo** s Učiteljskog Fakulteta Sveučilišta u Zagrebu prezentirao je rad grupe autora **Ivan Prskalo, Mirna Samac, Vladimir Šimović, jr.** pod naslovom *Antropološka obilježja učenika iz urbane i ruralne sredine u dobi 7-9 godina*.

Sudionici ovoga skupa ukratko su predstavili svoje radove, rezultate istraživanja i teoretska razmatranja. Rad skupa nastavljen je s izlaganjima izvornih znanstvenih radova: **Marko Badrić, Ivan Prskalo, Saša Rodić**, „*Spolni dimorfizam u nekim morfološkim karakteristikama i način na koji učenici provode svoje slobodno vrijeme*” (izlagao Marko Badrić), **Marko Badrić, Antun Barić, Mladen Kvesić** *Kako osnovnoškolci u okrugu Petrinje provode slobodno vrijeme* (izlagao Marko Badrić), **Vatroslav Horvat, Srna Jenko Miholić, Krunoslav Blažević** *Metrijske karakteristike testova za procjenu ravnoteže kod djece predškolske dobi* (izlagao Vatroslav Horvat), **Marijana Hraski, Vedran Stojšavljević, Željko Hraski** *Dinamika razvoja motoričkih sposobnosti dječaka uključenih u trogodišnji sportski program u vrtiću* (izlagala Marijana Hraski), **Marijana Hraski, Snježana Mraković, Marija Nemet, Tin Petračić** *Stanje i razlike u motoričkim sposobnostima studentica odgojiteljskog i učiteljskog studija* (izlagao Tin Petračić), **Srna Jenko Miholić, Vatroslav Horvat, Čedomir Cvetković** *Metrijske karakteristike testova za procjenu fleksibilnosti i brzine te njihovi rezultati na uzorku predškolske djece* (izlagala Srna Jenko Miholić).

U jutarnjoj sesiji slijedećeg dana izlagani su radovi ostalih kategorija. Tako su izlaganja nastavljena preglednim radom autora **Nenad Rogulj, Vladan Papić, Vladimir Pleština, Marijana Čavala** *Metodološke postavke ekspertnog sustava «talent» za prepoznavanje talenata u sportu* (izlagao Vladimir Pleština). Zatim su još izložena dva izvorna znanstvena rada: **Dinko Vuleta, Igor Gruić, Katarina Ohnjec** *Specifične motoričke sposobnosti studentica 1. godine kao mjerilo izbora i pristupanja ispitnim rokovima na kolegiju rukomet na Kineziološkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu*” (izlagala Katarina Ohnjec) i **Dragutin Šuker, Dragan Kinkela, Mirko Bađim** *Preciznost i njen značaj za uspjeh u igri odbojke* (izlagao Dragutin Šuker).

U nastavku su izložena četiri prethodna priopćenja: **Sunčica Delaš Kalinski, Đurđica Miletić, Tina Erceg** *Mogućnosti i koristi od praćenja razine gimnastički znanja kroz proces učenja* (izlagala Sunčica Delaš Kalinski), **Marija Lorger** *Doživljaj flow-a tijekom nastave kineziološke kulture – realnost ili utopija?“, Ivana Nikolić, Igor Bokor, Nevenka Breslauer* *Razlike u motoričkim i funkcionalnim sposobnostima između stolnotenisača i 14-godišnjih učenika* (izlagao Igor Bokor), **Braco Tomljenović, Marica Jovanović, Ivana Tomljenović** *Longitudinalno mjerenje struktura i razlika u antropološkim značajkama muških i ženskih učenika od prvog do četvrtog razreda* (izlagao Braco

Tomljenović). Posljednjim trima izlaganja predstavljeni su stručni radovi: **Dragutin Šuker, Irena Bagarić, Sanja Berlot** *Specijalna tehnika odgovorna za uspješno igranje odbojke Te-Ta bloka* (izlagao Dragutin Šuker), **Damir Vučić, Drena Trkulja – Petković** *Terenska nastava – oblik edukacije za zdraviju i kvalitetniju budućnost mladih* (izlagao Damir Vučić) i **Josip Cvenić** *Odgojni zadaci u kineziološkoj kulturi*.

Treća međunarodna konferencija o naprednim i sustavnim istraživanjima, ECNSI-2009 i Treći posebno usmjereni simpozij: Kineziološka edukacija – iskorak u budućnost su pokazali napredak u odnosu na prethodne godine i predstavljaju kvalitetnu razmjenu znanja i iskustva među sudionicima te daju svoj doprinos znanstvenom radu. Recenzirani radovi objavljeni su u zborniku simpozija na engleskom jeziku tako da su dostupni široj međunarodnoj javnosti.

Srna Jenko Miholić

OSMI SPECIJALIZIRANI ICESKS SIMPOZIJ: INFORMACIJSKE, KOMUNIKACIJSKE I EKONOMSKE ZNANOSTI U DRUŠTVU ZNANJA

U okviru Konferencije ECNSI-2009 održan je 8. specijalizirani ICESKS simpozij: *Informacijske, komunikacijske i ekonomske znanosti u društvu znanja* (*Special Focus Symposium on 8th Icesks: Information, Communication and Economic Sciences in the Knowledge Society*). Ovaj međunarodni znanstveni skup okupio je u Zadru stručnjake iz više zemalja koji se s različitih aspekata bave informacijsko-komunikacijskim te ekonomskim znanostima u društvu znanja. U radu simpozija sudjelovali su uglavnom predstavnici iz sljedećih zemalja: Češke, Slovačke, Albanije i Hrvatske te su svojim izlaganjima i diskusijama pridonijeli razmjeni rezultata znanstvenih istraživanja i iskustava te otvorili nove putove u daljnjim znanstvenim aktivnostima. Predavanja i diskusije bile su gotovo isključivo na engleskom, a ostatak na hrvatskom jeziku.

Predsjedatelji 8. specijaliziranog ICESKS simpozija: *Informacijske, komunikacijske i ekonomske znanosti u društvu znanja* bili su **Vladimir Šimović** i **Ljubica Bakić-Tomić** s Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu te **Zuzana Hubinková** s Odjela za menadžersku psihologiju i sociologiju Fakulteta za poslovnu administraciju Ekonomskog sveučilišta u Pragu iz Češke (University of Economics, Faculty of Business Administration, Department of Managerial Psychology and Sociology, Prague, Czech Republic).

U plenarnom predavanju o temi *Procesi globalizacije i njihov utjecaj na komunikaciju u svijetu* (*Globalization Processes and Their Impact on Communication in the World*) **Zuzana Hubinková** osvrnula se na izraženost procesa globalizacije u svijetu te na utjecaj istih procesa na komunikacijske i

proces obrazovanja u društvima koji teže znanju, a posebice u raznolikostima državnih zajednica koje čine suvremenu Europu. Autorica stavlja naglasak na interkulturalnu komunikaciju i dijalog te ističe važnost uklapanja potpore ICT-a višjezičnosti, ostvarivanja komunikacije na materinskom i drugim jezicima te psihologijsko-sociološkim posebnostima koje donosi globalizacija građanima EU.

Nakon pozvanog predavanja slijedio je dvodnevni rad u pet sekcija (navodimo originalni naziv sekcije i predsjedateljicu/predsjedatelja):

- *“Communication, Cooperation, Informatics, Cyberspace”*, **Hubinková Zuzana**
- *“Downsizing, Evaluation, Education, Migration, Crisis, Responsibility”*, **Kirovová Iva**
- *“Education, Crisis, Program, Information System, Information Needs, Environment”*, **Keller David**
- *“Open Source Software, Internet Banking, Development, Economic Growth, Ling, Accounting Information System”*, **Hoskovcová Simona**
- *“Electronic Book, Multimedia Book, Classification, Efficiency”*, **Mario Dumančić**

Ukupno trideset i šest radova autori su predstavili u petnaestominutnim izlaganjima nakon kojih se vodila petominutna rasprava. U sekcijama barem jedan od navedenih autora je izlagao svoj rad, a radovi su obrađivali sljedeće teme, redom (**autori**, originalni naziv rada):

- **Gregurić Mirjana, Bakić-Tomić Ljubica, Globočnik Žunac Ana**, *Primary School Teachers' Competence in Solving Interpersonal Conflicts*
- **Bakić-Tomić Ljubica, Božić Jasmina, Kirinić Giovanna**, *Educators Communication Competence for Work With Parents*
- **Jukić Marija, Božić Jasmina, Globočnik Žunac Ana**, *Competence of Croatian Teachers for Listening and Understanding of Speaking in Primary Education*
- **Balaži Sanja, Matasić Iva, Marić Jelena**, *E-Accessibility For E-Involvement*
- **Konopljak Snježana, Sindik Joško, Bakić-Tomić Ljubica**, *Representation and Sex Differences in Conflict Management Strategies for Civil Servants in the Croatian Constitutional Court*
- **Križanac Ivana, Balaži Sanja, Matasić Iva**, *Various Scenarios of E-Learning Development for Primary Education in Croatia*
- **Markovac Vesna, Rogulja Nataša**, *Key ICT Competences of Kindergarten Teachers*
- **Matasić Iva, Marić Jelena, Balaži Sanja**, *Mobile Learning in the System of Education*

- **Rogulja Nataša, Markovac Vesna, Kirinić Giovanna**, *The Communication between the Child and the Computer*
- **Čimrmannova Tereza, Hoskovcová Simona**, *Crisis as a Challenge – Effective Communication in a Critical Living Situation*
- **Franková Emilie, Vesna Markovac**, *The Term Informatics, Its Meaning and Understanding by Future Information Professionals*
- **Hoskovcová Simona, Morgensternová Monika**, *Parent-Child Cooperation on Homework and Emphasis on Children's Self-Efficacy*
- **Hubinková Zuzana, Surynek Alois**, *Globalization Processes and Their Impact on Communication in the World*
- **Kasparova Eva, Kirovová Iva**, *Leadership in Cyberspace*
- **Kirovova Iva**, *On Downsizing, Changing Work Context and Psychological Contracts*
- **Maleczko Tomasz, Kovanda Jan, Kovandova Hedvika, Keller David**, *Technical Parameters Evaluation from Transport Externalities Point of View*
- **Ludíková Libuše, Růžičková Veronika**, *Current Topics in Special Education Research at the Pedagogic Faculty of Palacky University in Olomouc*
- **Macáková Libuše, Hubinková Zuzana**, *Migration in the European Labour Market after the 2004 EU Accession – The Case of the Czech Republic*
- **Němec Otakar, Šikýř Martin, Hubinková Zuzana**, *Unemployment and Overindebtedness in the Context of the Economic Crisis*
- **Soukupová Jana, Kirovová Iva**, *Corporate Social Responsibility and Corporate Governance, Theory and Practice*
- **Vitásková Kateřina**, *Specific Communication and Sensory Deficits – The Invisible Factor; Determining the Success and Efficiency of Applying Information and Communication Technologies in Education*
- **Wagnerová Irena, Hoskovcová Simona**, *Economic Crisis in EU and Its Effect on Unemployment, Downsizing and Outplacement*
- **Zezulková Eva, Hubinková Zuzana**, *Inclusive Program for Students with Specific Needs at University of Ostrava*
- **Nježić Zoran, Šimović Vladimír, Kosić Tomica**, *Projecting Of an Information System to Improve Production Processes*
- **Božica Vuić, Andreja Tominač**, *Reading Habits and Information Needs of Students Studying at the Department Petrinja (the Faculty of Teacher Education)*

- **Mira Zovko, Jasna Butučić, Tihana Rončević**, *Estimation of Usage of Environmental Data and Information in Education by Publication „The Environment in Your Pocket I – 2008“*
- **Marko Gregurić, Mario Dumančić, Franjo Maletić**, *Open Source – Open Invitation*
- **Ivica Baban**, *Intenet bankarstvo – suvremeni proizvod informacijske tehnologije*
- **Mijo Perić**, *Development of the Third World*
- **Mijo Perić**, *The Impact of International Trade on Economic Growth*
- **Slaven Sarić**, *LINQ koncept*
- **Jasenka Bubić, Zlata Božić-Pavletić, Ivica Baban**, *Informacijska tehnologija u računovodstvenom sustavu poduzeća*
- **Kristina Šulj, Dominika Crnjac Milić, Tomislav Kosić**, *Značajke elektroničkih knjiga općenito i u domeni financija*
- **Kristina Šulj, Vatroslav Zovko, Valčić Marija**, *Klasifikacija poslovnih aktivnosti Hrvatskog zavoda za poljoprivrednu savjetodavnu službu s klasifikacijom pristupa i rokova čuvanja zapisa*
- **Jure Smajo**, *Efficiency of Investment Projects Measured Through Standard Methods*
- **Mario Dumančić, Marko Gregurić, Jozef Bushati**, *Development Model for the New Multimedia Book*

Na koncu skup su zatvorili **Vladimir Šimović, Ljubica Bakić-Tomić, i Zuzana Hubinkova**, uz dodjelu nagrada i prigodnu ceremoniju zatvaranja te uz najavu sljedeća dva skupa: 9-ICESKS u Baden-Badenu u Njemačkoj te 10-ICESKS u Zagrebu u Hrvatskoj (u sklopu sljedeće međunarodne konferencije ECNSI-2010).

Vladimir Šimović

PRVI SPECIJALIZIRANI IKS SIMPOZIJ: INFORMACIJSKI SUSTAVI I SUSTAVI UTEMELJENI NA ZNANJU

U okviru Konferencije održan je 1. specijalizirani IKS simpozij: *Informacijski sustavi i sustavi utemeljeni na znanju. (1st Special Focus Symposium on IKS: Information and Knowledge Systems)*. Skup je okupio stručnjake iz više zemalja koji se s različitih aspekata bave informacijskim sustavima i sustavima utemeljenim na znanju. U radu simpozija sudjelovali su najviše predstavnici iz Češke, Slovačke i Hrvatske te su svojim izlaganjima i diskusijama pridonijeli razmjeni rezultata znanstvenih istraživanja i iskustava te otvorili nove putove u daljnjim znanstvenim aktivnostima. Predavanja i diskusije bili su isključivo na engleskom jeziku, a i radovi u zborniku skupa su pisani samo na engleskom jeziku.

Predsjedatelji 1. specijaliziranog IKS simpozija: *Informacijski sustavi i sustavi utemeljeni na znanju* bili su **Vladimir Šimović** s Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu te **Ladislav Buřita** i **Petr Hrůza** s Odjela za komunikacijske i informacijske sustave, Sveučilišta za obranu iz Brna (University of Defence, Department of Communication and Information Systems, Brno, Czech Republic).

U prvom plenarnom predavanju o temi *Ontologija u informacijskim procesima* (*Ontology in Information Processing*, **Ladislav Buřita** se osvrnuo na potrebu uporabe mnoštva ontologija u informacijskim procesima te na značajan utjecaj ontologija na informacijske procese u komunikacijskim i informacijskim sustavima, a posebice u raznolikostima ontologija koje se međusobno povezuju. Autor stavlja naglasak na pravilnu komunikacijsku i informacijsku procesnu vezu ontologija te ističe važnost njihova pravilnog uklapanja u ontološke mreže u komunikacijskim i informacijskim sustavima.

U drugom plenarnom predavanju o temi *Lokalizacijski sustav i menedžment mobilnih ljudskih kapaciteta te sredstva za upravljanje u kriznim situacijama u transportu* (*A Localization System and Management of Mobile Human Resources and Means for Dealing with Crisis Situations in Transport*) **Petr Hrůza** se osvrnuo na izraženost procesa upravljanja u transportu te na utjecaj lokalizacijskih sustava i upravljanja mobilnim ljudskim kapacitetima prilikom uporabe ključnih sredstava za upravljanje u kriznim situacijama u transportu, kako kod lakšeg provođenja komunikacijskih tako i kod informacijskih procesa u transportu. Autor stavlja naglasak na kriznu komunikaciju i informacijske procese te ističe važnost ostvarenja skladnog: uklapanja lokalizacijskih sustava, upravljanja mobilnim ljudskim kapacitetima, korištenja sredstva za upravljanje u kriznim situacijama u transportu.

Nakon pozvanih predavanja slijedio je dvodnevni rad u tri sekcije, redom (originalni naziv sekcije i predsjedatelj):

- “*Ontology, Ontopia, Data, Map, Monitoring, Management, Organization*”, **Ladislav Buřita**
- “*Knowledge Engineering & Management, Security, Visualisation, Data Mining, Learning*”, **Petr Hrůza**
- “*Software Tool, Ontology, Visualisation, Cyber Attacks, NEC Environment, Eye Tracker*”, **Vladimir Šimović**

Ukupno dvadeset radova autori su predstavili u petnaestominutnim izlaganjima nakon kojih se vodila petominutna rasprava. U navedenim sekcijama barem jedan od navedenih autora je izlagao svoj rad, a radovi su obrađivali sljedeće teme, redom (*autori, originalni naziv rada*):

- **Ladislav Buřita**, *Ontology in Information Processing*
- **Ivana Dvorski**, *E-leadership: New Organizational Paradigm*
- **Jan Hodicky, Petr Frantis, Petr Do**, *Data Representation in C2 Domain*
- **Ladislav Hagara**, *Ontopia and Source Mage GNU/Linux*

- **Kamil Halouzka, Josef Kaderka**, *Topic Map in the NEC*
- **Petr Hrůza, David Keller**, *Soldier Position Monitoring in Built – up Area and in a Building without Using GPS*
- **Petr Hrůza**, *A Localization System and Management of Mobile Human Resources and Means for Dealing with Crisis Situations in Transport*
- **Petr Hrůza**, *Ontology of GF-TCCS (Ground Forces – Tactical Command and Control System)*
- **Kaderka Josef**, *The Use of Knowledge Engineering in the Field of Computer Networks Security*
- **Lukas Ludek, Petr Tomecek**, *Trends in the Area of Security Technologies for Asset Protection*
- **Luňáček Oldřich**, *Knowledge Management in Information Security*
- **Maly Vlastimil**, *Platform Virtualization – Reasons, Concept and Current Status*
- **Ondryhal Vojtech**, *Topic Maps Development for Data Mining Domain*
- **Lana Jurčec, Majda Rijavec, Vladimir Šimović**, *Conceptions of Learning, Preferences for Different Types of Courses and Teaching and Satisfaction with Blended-Learning Courses*
- **Řehák David**, *Software Tool of the Hazard & Impact Index Method*
- **Smetana Jaroslav**, *Ontology of AF-TCCS (Air Forces – Tactical Command and Control System)*
- **Tomeček Petr**, *Cyber Attacks in Network Enabled Capability*
- **Ivo Pikner, Karel Zetocha, David Keller**, *NEC Environment and the Use of Precision-Guided Munitions*
- **Anita Jeličić, Nataša Rogulja**, *Viewpoint Eye Tracker Device*
- **Petr Do**, *Knowledge management ontology*

Skup 1-IKS zatvorili su **Vladimir Šimović, Ladislav Buřita i Petr Hrůza** uz dodjelu nagrada i prigodnu ceremoniju zatvaranja te uz najavu novog skupa: 2-IKS u Zagrebu u Hrvatskoj (u sklopu sljedeće međunarodne konferencije ECNSI-2010)..

Vladimir Šimović